

УДК 316.77:282(477)

СОЦІОКОМУНІКАТИВНИЙ МАНДАТ КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ХРИСТІЯНСЬКОЇ АКСІОЛОГІЇ ТА ПРІОРИТЕТІВ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Цихуляк І.М.

Чернівецький національний університет

У статті автор досліджує роль соціальної місії Католицької церкви в контексті трансформації національних релігійних та суспільно-політичних процесів. Доведено, що структуризація християнської аксіології завжди була першочерговим завданням та пріоритетом духовної еліти. Однак далеко не завжди в лавах авангардистів було тільки духовенство. На етапі стрімкої секуляризації та в горнилі актуальних проблем українське суспільство звертається до спадщини й духовної скрині національних світочів. У цьому процесі Церква відіграє роль національного будителя і провідника, що в душі євангельських об'явлень відповідає на виклики ХХІ століття.

Ключові слова: суспільство, церква, комунікація, соціальна доктрина, Ватиканський собор, реформи, аксіологія, християнство, нація.

Постановка проблеми. Суспільна прикутість до життя церкви піднесла її на п'єдестал найбільш значущих і впливових інституцій світу. Полярність політики та спектр інтересів, які не тільки потряпляють в поле зору церкви, але є предметом її життєдіяльності, і є тим соціальним нервом, що підживлює інтерес у соціумі. Незважаючи на те що поняття консерватизму та лібералізму в науковому середовищі з'явилися у кінці ХІХ століття, дискусії щодо традиційності та модернізації в церкві провадились ще ранньохристиянськими полемістами. Специфіка та забарвлення полеміки як властивість притаманні для середовищ перехідних суспільно-політичних формацій. Різновид культур, альтернатив та проблем, які еволюціонують, водночас із прямо пропорційним зродженням дарів у церкві дає краще зрозуміти всю багатовекторність та панораму її соціального комунікату. Кожна епоха викристалізовує властиві їй проблеми. Церква силою дарів Святого Духа в світлі євангельського мандату намагається на ці проблеми реагувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Релігійна тематика та фокус питань соціалізації Католицької церкви в глобальному світі, завоювали своє топ-місце, і є предметом досліджень не тільки релігієзнавчих наук, але й теології, соціології, філософії, культурології, конфліктології та політології. Кількість наукових досліджень та публікацій вказує водночас на актуальність тем і нерозв'язаність досі низки важливих проблем. Питання впливу церковних інституцій на формування духовно-моральних якостей та національної свідомості українського суспільства в умовах глобалізації, опрацьовані такими українськими вченими, як О. Горкуша, А. Колодний, В. Сленський. Знайшли своє висвітлення в працях науковців Л. Филипович, М. Маринович, П. Яроцького. Одними із перших хто досліджував проблеми трансформації релігії у секулярному суспільстві, були закордонні науковці, серед яких варто відзначити таких, як Р. Белла, Т. Парсонс та Д. Коглі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Чимало дослідників та наукових експертів акцентують увагу на проблемах пов'язаних з аналізом загального стану церков-

ної політики в Україні. Однак єдиного, комплексного та цілісного підходу до діагностики питань які входять в орбіту мандату Церкви, які б врахували її еклезіологічні, догматичні, аксіологічні, моральні, сотеріологічні, історичні та соціально-доктринальні аспекти, так і не розроблено.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Завданням цього дослідження є систематизація питань ролі та впливу церкви на процес формування національно-християнських парадигми, через ревізійну призму соціальної доктрини Вселенської церкви.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аджорнаменто. З часу II Ватиканського собору, що відбувся на зламі історичних віх та значною мірою змістив тектонічні пласти адмін-еклезіологічних надбань Вселенської церкви, цим терміном окреслюють принципи і форми оживлення євангельських етико-моральних доктрин. За принципом «аджорнаменто» формуються програми соціальних постулатів святоотцівської традиції, які, згідно мандату післанництва, втілює в актуальних умовах Католицька церква.

Як термінологічний символ, поняття «aggiornamento-оновлення» набуло широкого застосування в часи понтифікату папи Івана ХХІІІ, про динаміку задумів та продуктивність якого свідчить той факт, що вже через три місяці з початку свого уряду він розвертає і скеровує церкву назустріч вітрам, які напірали на вітрила з «того світу». За логікою часу і обставин, усвідомлюючи факт історичної циклічності, на переконання певної частини церковної ієрархії, аджорнаменто було неминучим. Закритість від суспільства, комунікаційна обмеженість, клерико-ієрархічна вертикаль та монополізація влади, додаючи до всього гнітюче мовчання щодо переслідування християн та їхніх церков на території СРСР, – все це відносило церкву щоразу далі від тих, кому вона покликана служити. Власне кажучи, виривали з рук Невидимого її Керманіча. Після драматичних наслідків I Ватиканського собору це були перші намагання церкви, що опинилась у нових історичних та соціальних реаліях, «простягнути руку світові», «заговорити зі світом». Говорячи про зримі плоди діалогу зі світом, що являє собою розмаїття теософських культур, уявлень і те-

ологічних традицій, необхідно пам'ятати, що для позитивної плідності час довжиною в півстоліття занадто малий. Втім, для держав із новими свободами, які прийшли з кінцем XIX століття, і того менше. Щодо наслідків, то, незважаючи на оцінку розбіжність та практичну критичність, слід розуміти, що будь-який процес нововведень мусить пройти горнило суспільної (в даному випадку соціорелігійної) адаптації та інкультураційну ревізію. Однак очевидним та безапеляційним є факт, що Вселенська церква визначила вектор душпастирських напрямків, реформувати які може тільки вселенське зібрання церкви, яке, як на мене, не за горами.

Відкриваючи XXI за рахунком Католицької церкви Вселенський собор, понтифік зазначив, що необхідно «впустити трохи свіжого повітря в церкву», бо «одна справа є основа віри, друга – як вона передається сучасникам». Таким чином, уже в перших словах привітання учасників собору розпізнався чітко промаркований богословський фарватер – «єкуменізм», по якому наступні століття рухатиметься Ковчег Спасителя. При цьому ані безпосереднім делегатам собору, які, здається, не могли відійти від шоку, ані через більш як півсторіччя богословським аналітикам вже після певних ревізійних тез намісника церкви неважко було визначити і подальшу ексклюзивність задуму та саму місію Анджело Ронкаллі. Однак вона завершилась тільки «освяченням» соборових думок та характеру дискусій, але вже реально іншої церкви, що її повертав дух П'ятидесятниці з нейтральних вод. У зв'язку зі смертю «папи миру», завершення собору відбувалось у душі реформації та єкуменізму, що його розвинула церква за час понтифікату Папи Павла VI.

Зовнішніми причинами, що спонукали делегатів собору до дискусії щодо грандіозних інновацій та обґрунтували необхідність реформування церкви, були: 1. Кардинальні суспільні очікування. 2. Хиткість ідеологій низки впливових в тогочасному світі держав. Ще одна суттєва причина, що наразі в процесі приготування до собору, – це, як слушно зауважує доктор отець М. Демид, «молитовне відновлення церкви» [1].

Новизною для вселенського зібрання стало те, що папа дав зрозуміти, що епоха I Ватиканського собору завершена. Вперше учасники зібрання не ревізували вже усталених догматичних основ, а вимушені були зосередитись на проблемах внутрішнього життя церкви, її соціальної комунікативності, аспектів видимої присутності у світі та мандату посланництва загалом. У результаті трирічної праці собор прийняв 16 наступних важливих для церковного життя документів:

- «Sacrosanctum Concilium» – конституція про священну літургію
- «Lumen Gentium» – догматична конституція про Церкву
- «Gaudium et Spes» – пастирська конституція про Церкву в сучасному світі
- «Dei Verbum» – догматична конституція про божественне одкровення
- «Ad gentes» – декрет про місіонерську діяльність Церкви
- «Orientalium Ecclesiarum» – декрет про Східні католицькі церкви

- «Christus Dominus» – декрет про пастирське служіння єпископів у Церкві
- «Presbyterorum Ordinis» – декрет про служіння і життя пресвітерів
- «Unitatis Redintegratio» – декрет про єкуменізм
- «Perfectae Caritatis» – декрет про оновлення чернечого життя у сучасних умовах
- «Optatam totius» – декрет про підготовку до священства
- «Inter Mirifica» – декрет про засоби масової комунікації
- «Apostolicam Actuositatem» – декрет про апостольство мирян
- «Dignitatis Humanae» – декларація про релігійну свободу
- «Gravissimum Educationis» – декларація про християнське виховання
- «Nostra Aetate» – декларація про ставлення церкви до нехристиянських релігій

Незважаючи на те що частина проблемних питань, відносно яких отці прийняли відповідні документи, породжена атеїстичними ідеологіями тоталітарних систем, собор не входив у дискусію щодо політичних устроїв мегадержав, які, зрештою, і породжували когнітивний дисонанс віросповідних традицій та церковного життя в цілому. Так незважаючи на присутність поміж соборовими отцями Пастиря УГКЦ і довголітнього «в'язня Христа» Митрополита Йосифа Сліпого та делегації РПЦ, собор жодним чином не відреагував на таке очікуване в самому лоні підпільної греко-католицької церкви засудження войовничої атеїстичної пропаганди, ідеології тоталітаризму та жорстоких переслідувань українських християн, що своїм життям свідчили про вірність Апостольському Престолу.

Очікування «нового», запити на збудування християнської суспільної свідомості, настрої, прагнення та візії зароджувались у тому числі далеко поза церквою. В Україну вони прийшли майже водночас із здобуттям державної незалежності та прийняттям Парламентом важливих, в тому числі для всіх українських церков, положень та законів.

Більш вагомими мотиви оновлень у церкві приховувались в її тисячолітньому прагненні – якомога досконалішим чином звершувати свою місію та призначення, досягати результату відповідно до вимог часу. Це бажання виражено в стародавньому вислові *Ecclesia semper reformanda* («Церква повинна постійно оновлюватися»).

Втім, слід зазначити, програма інновацій та оновлення переважно соціальної складової церкви не була на той час прецедентом чи новизною, як прийнято вважати. Адже, починаючи від Нагірної проповіді Христа, виголошеної перед сучасниками, церква постійно оновлюється. Мандрівка Христових учнів поза межі Палестини, охрещення апостолом Филипом представника Африканського континенту, навернення римлянина Корнилія, місійна подорож святого Павла та проповідь Петра у Римі, були вже тими видимими горизонтами нових реалій, що диктували вимоги та необхідність змін суспільства й церкви. Саме завдяки постійній віднові, церква із закваски месіанської проповіді, перетворюється в універсальну сотеріологічну дійсність.

Уже перші Вселенські собори, а відтак собори Римської церкви свідчать про дух оновлення та реформації в лоні церкви. Так, наприклад, IV Латеранський собор був скликаний під гаслом «propter reformationem universalis Ecclesiae» (заради реформування вселенської Церкви). Особливу роль в оновленні та реформуванні церкви зіграв звичайно II Ватиканський собор. Говорячи про реформу доктрин церкви, слід також зазначити, що вона не стосується тих моральних кодексів та цінностей, які встановлені для людства Богом. У контексті реформ щонайбільше можна говорити про їхнє застосування в умовах нової соціальної реальності.

Торкаючись цих історично важливих для всієї християнської еклезіології подій, важко не вдаватися до аналізу як передсоборових, так і пособорових перипетій. Однак вимушений залишити поза дослідженням ці речі, позаяк предметом висвітлення в цій статті є акомодация фокусу аджорнаменту в контексті усталеності та трансформації українського національного світогляду.

Еволюція розвитку та становлення феномену українського суспільства як нової демократичної системної ідеології України значною мірою залежить від глибини теоретичного аналізу соціокультурних процесів та осмислення всієї багатогранної та суперечливої реальності національного соціуму. На цьому етапі небезпечним або вже очевидним та довершеним фактом є зародження «конфлікту», що обтяжений в тому числі й глобальними викликами. Тут мова йде не тільки про політико-концептуальний алгоритм, а значною мірою про явища, не підконтрольні логіці політикософських кон'юктур. Протекціонізм, демографічний дисбаланс, міграція, тероризм, майбутнє Європейського та Азійського континентів, ідеологічний популізм, глобальна криза традиційних політичних проектів – все це розпочало процес деформації світоглядних, в тому числі моральних доктрин. Процес вимагає втручання та голосу церкви. Згорання демократичних інститутів, процес інтеграції, географічні зміни співвідношення робочої сили та ринку праці вирізьбили в світовій суспільній вербалістиці нові географічні та соціокультурні детермінізми. Без сумніву, перелічені виклики для певної частини вітчизняного та світового соціуму становлять теж «ціннісну парадигму». До цього переліку справедливо буде віднести й не менш тривожні для суспільства такі явища, як нові релігійні рухи. Тоталітарні секти, скептицизм і заперечення «абсолюту», секуляризація суспільств, десакралізація духовних та девальвація антропологічних аксіологій, локальні соціальні, етнічні, расові конфлікти та наростаюча риторика милітаризму, реанімація цезаропапізму – всі ці суспільні трансформації, що детонують як в Україні, так і у світі впродовж останніх десятиліть, призвели не тільки до ламання соціальних, правових, економічних, культурно-духовних ідеологем, але й до руйнації усталеного світосприйняття та деконструкції загальнолюдських принципів.

Зрозуміло, подібні катаклізми не залишають на узбіччі жодних соціальних інституцій. Не оминають і церкву. Рано чи пізно вони спричиняють ревізію моральних доктрин та надбань, піддають корекції фундаментальні основи світогляду та сві-

тосприйняття. І на перший погляд нічого дивного. Балансуючи між двома реаліями (часу та вічності матерії і духу), християнство покликане бути «сіллю землі» та «світлом світу» (Мт. 5:13,14), тобто переживати всі процеси соціокультурної динаміки. В той же час християнство вийняте з-під протекції світу (Ів. 15:18-19). Місія церкви – це комунікат у світі (Мт. 16:15), покликаної, щоб свідчити світові істину (Лк. 24:48). Тим-то і церква, як зазначає другий Ватиканський собор, приречена на оновлення та реформування (Ecclesia semper reformanda). Слід визнати, що саме ідеологічні та соціальні глобальні потрясіння є мотиваторами пошуку нового екзистенційного сенсу, інновацій та переосмислення аксіологічної дійсності.

Видатний історик Арнольд Тойнблі (1889-1975), який визначався особливою чутливістю до релігійної проблематики, увів поняття «виклику» як першопричини народження та занепаду цивілізацій. Згідно з Тойнблі, цивілізація живе, поки творчі сили формують адекватні відповіді щодо суспільних процесів, культурних змін та ідеологічних смаків. Інший історик минулого століття Годфруа Курт, розуміючи під творчими силами в тому числі Церкву, цілком логічно ставить запитання: «Як виконала церква свою місію? Чи завжди упродовж дев'ятнадцяти минулих століть вона належним чином розуміла різноманітні і щораз нові проблеми, що постали перед нею? Чи зуміла говорити мовою тих епох, у якій випало існувати і зійтися з духом усіх народів, що траплялися на її шляху»? [2]. Відповідь дуже проста: церква завжди намагається промовляти до світу мовою часу та знаків. Трудність полягає в іншому. Ось як сказав Христос: «хто має вуха, щоби слухати, нехай слухає» (Мф. 11: 15).

22 липня 2002 року Синод Єпископів Української Греко-Католицької Церкви проголосив «Суспільний дороговказ віруючого». Десять простих за змістом та мовою порад, які «закликають до зміцнення віри, поцінування дару життя, до подружньої вірності та чесності і водночас – до участі в громадському житті, до подолання корупції, злоби й ненависті у відносинах між людьми, до утвердження християнської культури» [3]. Так мовою XXI століття Церква проголосила християнські цінності, що закорінені в 10 Заповідях Божих.

1. Живу вірою в Ісуса Христа за вченням Церкви. Допмагаю суспільству через своє особисте життя в Божій благодаті. Шаную образ Божий у кожній людині. Уникаю забобонів і ворожби. 2. Шаную своє тіло як Храм Святого Духа, не осквернюю його алкоголем, тютюном, наркотиками, сексуальною розбещеністю. Протиставляю їм мудрість і силу Євангелія та християнську мораль. Впливаю на засоби масової інформації, щоб вони відображали християнську культуру. 3. Виявляю приналежність до Ісуса Христа. Втілюю свою віру у щоденній праці та побуті. Беру участь у Святій Літургії та очищую свою душу Тайною Покаяння. 4. Сумлінно виконую свої обов'язки. Докладаю зусиль до подолання розбрату, злоби і ненависті між людьми. Вчуса цінувати суспільну єдність через участь у громадському і політичному житті. 5. Дякую Богові за дар життя. Оберігаю людське життя від за-

чаття до природної смерті. Допмагаю хворим, беззахисним і безправним. **6.** Зберігаю чистоту як у подружньому, так і в безженному стані. Плекаю подружню любов, зміцнюю сім'ю спільною молитвою та взаємною повагою і турботою. Дотримуюсь подружньої вірності. Виховую дітей та молодь особистим християнським прикладом. Допмагаю їм протистояти спокусам. **7.** Практикую безкорисливість. Не зазіхаю на спільне чи на особисте добро ближніх у матеріальній, духовній та інтелектуальній сферах. Робитиму все можливе, щоб не брати і не давати хабарів.

8. Шукаю правду і справедливі закони. Шаную право інших у їхніх пошуках добра та істини. Протиставляюся всім видам насильства. **9.** Шаную природні багатства Землі як Божий дар і розсудливо користуюся ними. **10.** Живу в надії, яку мені дає Бог. Мужньо й терпеливо переносю випробування. Намагаюся своїми добрими ділами наблизити Царство Боже. Слід зазначити, що суспільство не надто прискіпливо та уважно відреагувало на появу цього документу. А саме звідси можна починати наукову аксіологічну генезу відродження духовної основи нації в контексті глобальної соціальної та культурної системи, що так чи інакше вимушена апелювати до релігійних цінностей, в тому числі християнських.

Процес формування християнського світогляду особистості належить до фундаментальних завдань внутрішнього духовного життя людини, а самі цінності потребують різних форм соціальної легітимації. Загальновизнані норми соціального розвитку потребують ретельної генези та вивчення природи, їх змісту, структури й характеру функціонування. У просторі українських соціальних реалій вагоме значення має науково-аналітичний спектр християнських цінностей, оскільки саме християнство було й залишається основною формою релігії українців і саме християнські цінності є одним із найважливіших факторів, що впливають на формування й розвиток національної культури, політики, освіти та інших сфер суспільного та духовного життя.

У науковому середовищі розрізняється релігієзнавче, що впливає з філософського, і релігійне визначення християнських цінностей. У вітчизняному релігієзнавстві християнські цінності розглядаються як сукупність ідей, норм поведінки, дій, за допомогою яких відбувається задоволення духовних потреб віруючого [4; 376]. У християнській теології розуміння цінності ґрунтується на ідеї блага, висунутої Аквінатором, як того, до чого всі речі прагнуть, щоб досягти досконалості. У християнській аксіології не існує однозначного підходу до визначення структури цінностей. Однозначним є лише визнання пріоритету релігійних, власне християнських, цінностей над іншими. Так, М. Шелер виділяє чотири групи «цінних модальностей»: «цінності приємного і неприємного», «цінності вітального почуття» (іншими словами, цінності життя), духовні цінності і найважливіша група – цінності святого [5; 214]. У світоглядному плані феномен християнських цінностей традиційно співвідноситься з когнітивно-інтелектуальними, чуттєво-емоційними процесами, самосвідомістю та волею особистості, що відображається в її діяльності та поведінці. Механізм формування християнського нарративу

розглядається як ріст особистості: від формування високодуховних потреб і мотивів у сфері спрямованості, пошуку та засвоєння відповідної значущої інформації до формування задумів, цілей, планів, програм високодуховної діяльності, поведінки, дій і вчинків та отримання відповідних результатів перетворення особистості (зміна ставлень, самооцінки, досвіду тощо). Результатом такого процесу має стати етико-естетична система сприйняття світу і самих себе, тобто індивідуальна самодостатність – моральна, економічна і культурна водночас. Від самодостатності особи залежить самодостатність громади (спільноти), нації, тобто відчуття власної гідності, своєї власності, своєї відповідальності за сім'ю, за вулицю і місто, за край і за країну.

Сучасна християнська теологія постулює, що природний моральний закон даний Богом і є загальним надбанням усіх людей. Адже позитивний потенціал релігії полягає в тому, що в її основі лежать такі універсальні духовні цінності, як любов, милосердя, надія, справедливість. Християнство як духовно-моральна сила сьогодні має можливість вступити в діалог із навколишнім світом на основі загальнолюдських цінностей. За таких обставин, традиційні цінності християнства, основним носієм яких є Українські Церкви, можуть слугувати світоглядним орієнтиром українського суспільства. Відповідно, на церкву лягає обов'язок адаптувати свою діяльність до сучасних реалій життя. Церква повинна єднати людей не навколо кольору шкіри, національної приналежності чи соціального статусу, а навколо пошанування гідності кожного людського життя, бо лише там, де поважають кожну людину, можна говорити про демократію, соціальну свободу і реалізацію талантів. Церква визнає суспільну природу людини, а отже, допускає активну участь своїх вірних у суспільно-політичному житті. Церква може бути загальнонаціональною, універсальною, і в такому випадку вона потужно інтегрує весь соціум, відповідає релігійно-духовним потребам максимально можливої кількості населення країни [6]. В умовах трансформації українського суспільства дане положення видається нам надзвичайно актуальним.

Релігійність сучасного українського суспільства стає все більш помітним фактором не лише приватного, але й публічного життя. Появу такої тенденції можна пояснити залученням церкви до суспільного життя і водночас – зростанням її уваги до найгостріших соціально-політичних проблем, що зумовлює започаткування діалогу між церквою і суспільством. У суспільному вимірі церква – захисниця трансцендентної гідності людини, «суспільний рупор» християнських цінностей. Традиційно вони, ці цінності, були джерелом духовності й моралі, підтримували позитивні і засуджували негативні соціальні підвалини. У сучасному суспільстві християнські цінності виступають консолідуючим фактором, що допомагає подолати кризові ситуації і вирішити світові проблем; вони виконують функцію сили, яка об'єднує суспільство.

Український філософ, історик та громадський діяч В'ячеслав Липинський свого часу сказав: «Тільки релігія і церква в стані своєю владою духовною... примусити сильніших та здатніших

живати свою більшу силу та здатність не тільки для себе, а для добра слабших. І тільки вона, обмеживши владу сильніших обов'язуючими всіх законами громадської моралі, в стані слабших авторитет влади визнавати» [7; 14]. Тут прямо вказується на роль християнської моралі у формуванні характеру українців, притому як тих, хто «править», так і тих, «ким правлять». У такому сенсі церква має перебирати на себе функцію «примирителя» між верхами та низами суспільства, що набуває особливо важливого значення за умови, коли внутрішній конфлікт між ними штучно розпалюється зовнішніми ворожими силами. Напевне, саме гармонізацію релігійно-церковними засобами відносин між верхами та низами українського суспільства і мав на увазі В. Липинський, коли стверджував, що «тільки понад всіма людьми стоячий, для всіх людей однаковий... Божий закон... в стані обмежити людські егоїзми, однаково як сильніших, так і слабших» [7]. Тільки усвідомлене проживання християнських цінностей, на його думку, привчає народ підкорятися, в доброму сенсі цього слова, своїй еліті на основі глибокої довіри до неї.

Висновки з даного дослідження. З часу останнього Вселенського собору Католицької церкви, вчення та постулати якого переймають та наслідують Українські Церкви, помітно змінилася ситуація не тільки в соціополітичній, але й релігійній сферах. Після нещадного пресу атеїстичного зубожіння суспільство виявляє ознаки одужання. Соціум у всіх його проявах все частіше апелює до церков, які вимушені за духом Ватиканського собору «протягати руку», «розмовляти зі світом» та найголовніше: формувати доктрину соціальної діяконії. Саме в цій царині і здатна формуватися нова аксіологічна парадигма суспільства та Церкви.

Українська греко-католицька церква розвиває своє соціальне вчення через засвоєння соціальної доктрини римо-католицької Церкви, яка є спільною для всієї католицької спільноти. На відміну від ортодоксального православ'я, сучасне соціальне вчення католицизму дедалі більше втрачає суто теологічний характер і набуває загальнолюдських характеристик, керується економічними поняттями, соціально-етичними оцінками, практичними висновками і пропозиціями [8; 6].

Соціальне вчення римо-католицької церкви у свою чергу не є уніфікованим, враховуючи розмаїття традицій церков, з'єднаних з римською. У зв'язку із цим у соціальній доктрині католицизму є термін «інкультурація», під яким розу-

міють адаптацію християнства до тієї чи іншої культури та зустрічне збагачення цієї культури християнськими цінностями [9; 322; 293].

Отож керуючись загальними принципами Католицької соціальної доктрини, суспільну проблематику греко-католицької церкви визначає осмислення ролі східно-церковної традиції та аналіз суспільних процесів, що відбуваються в Україні. Особливість її соціальної доктрини, котра сьогодні представлена в «Катехизмі Української Греко-Католицької Церкви», полягає в тому, що вона офіційно позиціонує себе як Церква українського народу, а в її богослов'ї важливе місце посідає тема християнського патріотизму, зміст якої полягає в обов'язку християн не тільки любити свій народ, державу, але й активно обстоювати християнські цінності в щоденному житті. Власне, на це й спрямоване розрізнення обов'язків людини як християнина і як громадянина [10: 123; 126-127].

Соціальна доктрина Православної Церкви слідом за соціально-філософською думкою католицизму намагається дати власну оцінку таким актуальним питанням, як біоетика, наркоманія, медицина, екологія тощо, і ця оцінка, до речі, багато в чому збігається з поглядами римо-католицької Церкви. Разом із тим, проблеми власності, праці, особи і суспільства, які є основоположними в соціальному вченні західного християнства, розглядаються досить схематично, в дусі біблійних тлумачень. Щодо інших актуальних проблем сучасності – кризи сучасного християнства, ставлення до секулярного суспільства, проблем науково-технічного прогресу, глобалізації, освіти, культури, сім'ї тощо – у позиції Церкви, на думку В. Сергійко, проявляється православний традиціоналізм, соціальний песимізм і крайній есхатологізм [11: 7].

Історичні процеси, що відбуваються в Україні, свідчать про глибоку ідеологічну трансформацію культурних та духовно-релігійних систем. Практичне втілення у свідомості і поведінці особистості цінностей християнства виступає як унікальний творчий акт по сприйняттю і виявленню їх духовної сутності, що формує новий рівень, де вони виступають як орієнтир для дій в конкретних суспільно-економічних і соціально-культурних умовах. Соціальне значення християнських цінностей для розвитку сучасного українського суспільства полягає в їх здатності стимулювати конструктивну спрямованість почуттів і думок, втілену в конкретних моральних діях індивідуума та суспільства.

Список літератури:

1. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://sde.org.ua/zmi/zvoda/item/2033-omykhajlo-dymyd-okrim-ekumenizmu-osnovna-meta-soboru-polyagala-u-molytovnomu-vidnovlenni-cerkvy.html>
2. Гі Бедуел, Історія Церкви Львів «Свічадо» 2000. – С. 45.
3. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/892297.html>
4. Релігієзнавчий словник [Текст] / НАН України, Ін-т філософії, Від-ня релігієзнавства; ред.: А. Колодний, Б. Лобовик. – К.: Четверта хвиля, 1996. – 392 с.
5. Шелер М. Ресентимент в структурі моралей. – СПб.: Наука, Университетская книга, 1999. – 231 с.
6. Рибачук М. Громадянське суспільство і церква / М. Рибачук // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – Вип. 5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/pidruchnuku/21/4.pdf>
7. Липинський В. Повне зібрання творів, архів, студії [Текст] / В. Липинський; ред. Я. Пеленський; НАН України, Ін-т східноєвроп. дослідж. – К.: [б. и.]Т. 6, кн. 1 – 1995. – 471 с.
8. Хоружний Г. Ватикан: історія і сучасність. – Львів: Місіонер. 2007 – 280 с.

9. Компендіум Соціальної доктрини Церкви. – К.: Кайрос, 2008. – 549 с.
10. Рашкова, Р. Ватикан і сучасна культура. – М.: В-во політичної літератури, 1989. – 225 с.
11. Соціальна доктрина церкви. [Збірник статей]. – Львів: Свічадо. 1998. – 300 с.

Цихуляк І.М.

Черновицький національний університет

СОЦИОКОМУНИКАЦИОННЫЙ МАНДАТ КАТОЛИЧЕСКОЙ ЦЕРКВИ В КОНТЕКСТЕ ПЕРЕОСМЫСЛЕНИЯ ХРИСТИАНСКОЙ АКСИОЛОГИИ И ПРИОРИТЕТОВ УКРАИНСКОЙ НАЦИИ

Аннотация

В статье автор исследует роль социальной миссии Католической церкви в контексте трансформации национальных религиозных и общественно-политических процессов. Доказано, что структуризации христианской аксиологии, всегда было первоочередной задачей и приоритетом духовной элиты. На этапе стремительной секуляризации и в горниле актуальных проблем, украинское общество обращается к наследию и духовной традиции национальных мыслителей. В этом процессе Церковь играет роль национального будителя и проводника, которая в духе евангельских явлений отвечает на вызовы XXI века. Ключевые слова: общество, церковь, коммуникация, социальная доктрина, Ватиканский собор, реформы, аксиология, христианство, нация.

Tsykhuliak I.M.

Chernivtsi National University

SOCIO-COMMUNICATED MANDATE OF CATHOLIC CHURCH IN CONTEXT OF THE TRANSFER OF THE CHRISTIAN ACSILOGY AND THE PRIORITIES OF THE UKRAINIAN NATION

Summary

In the article the author examines the role of the social mission of the Catholic Church in the context of the transformation of national religious and socio-political processes. It has been proved that the structuring of Christian axiology has always been a priority task and priority of the spiritual elite. At the stage of rapid secularization and topical issues in the crucible, Ukrainian society is drawn to the spiritual heritage and national luminaries boxes In this process, the Church plays the role of a national leader and arouser that spirit yevanhelkyh revelations meets the challenges of the XXI century.

Keywords: society, church, communication, social doctrine, Vatican Council, reforms, axiology, Christianity, nation.